

Sygn. akt V ACa 960/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Edyta Jefimko

Sędziowie: SA Jerzy Paszkowski

SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Jędrak

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko Szpitalowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. akt IV C 306/13

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie III w części w ten tylko sposób, że począwszy od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty zasądza od pozwanego na rzecz powoda odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 5.589,35 zł (pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt dziewięć złotych trzydzieści pięć groszy);

- w punkcie IV w części ten tylko sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda odsetki ustawowe od kwoty 5.589,35 zł (pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt dziewięć złotych trzydzieści pięć groszy) także za okres od 26 stycznia 2013 r. do 7 lutego 2013 r.;

- w punkcie V w części w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.833 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Bogdan Świerczakowski Edyta Jefimko Jerzy Paszkowski

V ACa 960/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa (...) sp. z o.o. w W. przeciwko Szpitalowi (...) w W. uchylił w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Legnicy VI Wydział Gospodarczy w dniu 27 grudnia 2012r. w sprawie VI GNC 482/12 (pkt I), umorzył postępowanie w zakresie kwoty 539.293,70 zł (pkt II), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.589,35 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lutego 2013 roku do dnia zapłaty (pkt III); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt IV), nie obciążył pozwanego kosztami postępowania (pkt V); oddalił wniosek pozwanego od zasądzenie kosztów postępowania od powoda (pkt VI) oraz orzekł o kosztach sądowych (pkt VII i VIII).

Podstawa faktyczna i prawna wyroku jest następująca.

W dniu 20 grudnia 2010 r. pomiędzy spółką (...) S.A. w L. działającą m. in. jako pełnomocnik powoda, a pozwanym zostało zawarte porozumienie w przedmiocie spłaty zadłużenia, w którym pozwany uznał swoje zadłużenie w łącznej kwocie 8.175.938,01 zł; następnie w dniu 29 czerwca 2011 r., 3 października 2011r., 14 grudnia 2011 r. zostały zawarte aneksy do porozumienia. Powód wezwał pozwanego na piśmie do zapłaty kwoty 524.903,80 zł z należnymi odsetkami, w terminie do dnia 29 listopada 2012 r., przesyłając zestawienie zadłużenia. Wcześniej spółka (...) wzywała pozwanego do spłaty zadłużenia z porozumienia. Spółka ta przesłała też pozwanemu saldo zadłużenia, z którego wynikało, że zadłużenie w stosunku do powodowej spółki wynosi 509.632,25 zł.

Po dokonaniu wpłaty spółka (...) S.A. informowała pozwanego pismem z dnia 1 lutego 2013r. jak została rozliczona kwota wpłaty również w stosunku do powoda i załączała szczegółowe rozliczenie dokonanych wpłat, z których wynikało, jaka kwota pozostała do zapłaty w stosunku do powoda na dzień 31 stycznia 2013r. Pozwany odebrał pismo powoda w dniu 7 lutego 2013r. Podział dokonanej przez pozwanego wpłaty w stosunku do powoda został dokonany prawidłowo, liczba dni odsetkowych, procent rocznie, wartość odsetek, łączna kwota odsetek zostały wyliczone prawidłowo od względem rachunkowym. Kwota pozostałego roszczenia powoda w stosunku do pozwanego w wysokości 5.589,35 zł. została prawidłowo wyliczona w oparciu o zapisy porozumienia, co potwierdza opinia biegłej.

Umorzenie postępowania co do zapłaconej w toku procesu kwoty 539.293,70 zł, wynika z cofnięcia pozwu ze skutkiem prawnym (za zgodą pozwanego). Pozostała do zapłaty kwota 5.589,35 zł. Powód wnosił o zasądzenie odsetek od tej kwoty od dnia 26 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty, gdyż pozwany w dniu 25 stycznia 2013r. dokonał częściowej wpłaty. Jednak pozwany mógł zweryfikować tę kwotę dopiero po otrzymaniu pisma od spółki (...) z dnia 1 lutego 2013r., które odebrał 7 lutego 2013r. Ponadto jak wynika z opinii biegłej wyliczenie dokonane było prawidłowe wobec tego Sąd uznał, że pozwany z zapłatą kwoty 5.589,35zł pozostaje w zwłoce od dnia 8 lutego 2013r. – stąd zasądzenie odsetek dopiero od tej daty.

Powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 15.317,12 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Zasadą jest, iż strona przegrywająca obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd jednak zastosował wyjątek przewidziany art. 102 k.p.c., uznając, że sytuacja finansowa pozwanego jest trudna. Sąd wziął też pod uwagę charakter działalności prowadzonej przez pozwanego. Pozwany jest podmiotem leczniczym i otrzymuje środki publiczne z Narodowego Funduszu Zdrowia za realizację kontraktu. Ponadto pozwany szpital, co jest Sądowi znane z urzędu, jest uczestnikiem wielu postępowań i wynika to właśnie z braku środków na finansowanie bieżącej działalności i obciążenie pozwanego kosztami procesu spowodowałoby utratę kolejnych środków, które winny być przeznaczone na leczenie pacjentów. Z tego też względu Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa część brakującej opłaty sądowej oraz wydatki ze Skarbu Państwa.

Pozwany wniósł o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania na podstawie art. 203 § 2 k.p.c. Zdaniem Sądu wniosek pozwanego o zasądzenie na jego rzecz kosztów jest nieuzasadniony. Pozew wpłynął w grudniu 2012 r., a pozwany zaspokoił częściowo roszczenie powoda w styczniu 2013 r. - już po wydaniu i odebraniu nakazu zapłaty. Powód cofnął częściowo powództwo jednakże z uwagi na to, że pozwany wpłacił kwotę z tytułu należności głównej i

części odsetek już w toku procesu. Należało zatem pozwanego uznać za stronę przegrywającą i wobec tego brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanego o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Powód wniósł apelację, zaskarżając wyrok w części. Zarzucił naruszenie art. 359 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. oraz art. 482 § 2 k.c., a także – jeśli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach - art. 102 k.p.c. i 98 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o częściową zmianę wyroku i zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 5.589,35 zł od dnia 25 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według spisu kosztów złożonego na rozprawie, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wniósł nadto o zasądzenie kosztów, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję. Ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Z ostrożności procesowej wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie prawie w całości.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo o odsetki ustawowe od kwoty 5. 589,35 zł za okres od 26 stycznia do 7 lutego 2013 r. ponieważ stwierdził, że dopiero od 8 lutego 2013 r. pozwany pozostawał w zwłoce z zapłatą tej części należności dochodzonej w niniejszym procesie. Stanowisko to nie uwzględnia treści art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którą jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przepis ten jest wyjątkiem od zasady, że dłużnik odpowiada za szkodę wyrządzoną nieterminowym wykonaniem zobowiązania tylko wtedy, gdy popadnie w zwłokę (por. art. 477 w zw. z art. 476 k.c.). Nakazuje dłużnikowi płacić odsetki bez względu na przyczyny uchybienia terminowi płatności sumy głównej. Jedynie sam fakt opóźnienia przesądza, że wierzycielowi należą się odsetki niejako automatycznie (por. A.Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 481 k.c., t.2, Lex 2011). Zatem odsetki ustawowe od kwoty pozostałej do zapłaty (5.589,35 zł) należą się od dnia następnego po dokonaniu częściowej wpłaty 25 stycznia 2013 r.

Przed 1 stycznia 2016 r. pojęcie odsetek ustawowych odnosiło się w równym stopniu do odsetek stanowiących odpłatę za korzystanie z kapitału (odsetek kapitałowych), jak i do odsetek za opóźnienie; w obu przypadkach należały się, jeżeli inaczej nie postanowiono, odsetki w wysokości odsetek ustawowych (por. M. Lemkowski, w: Gutowski, Komentarz, t. I, art. 359, Nb 22). Sytuacja uległa zmianie z dniem 1 stycznia 2016 r., kiedy to weszła w życie zmiana art. 359 § 2 k.c. Ustawa z 9 października 2015 r. zmieniająca Kodeks cywilny zmieniła nie tylko komentowany przepis, lecz również art. 481 k.c. W wyniku dokonanej nowelizacji obecnie wyróżnia się dwie odrębne instytucje (i kategorie pojęciowe), a mianowicie: odsetki ustawowe (o których mowa w art. 359 § 2 k.c.), określane niekiedy mianem odsetek ustawowych „zwykłych” oraz odsetki ustawowe za opóźnienie (które zostały uregulowane w art. 481 § 2 k.c.). Wobec dokonanej przez ustawodawcę precyzyjnego rozróżnienia, a także przyjęcia w powyższym zakresie odrębnej regulacji prawnej, obecnie nie może budzić wątpliwości teza, zgodnie z którą ilekroć w ustawie mowa o odsetkach ustawowych, bez dalszych dookreśleń (w tym zwłaszcza doprecyzowania, że chodzi o odsetki za opóźnienie), należy mieć na względzie jedynie odsetki kapitałowe (tak trafnie: M. Lemkowski, w: Gutowski, Komentarz, t. I, art. 359, Nb 22; P. Machnikowski, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz, 2016, art. 359, Nb 9). Chodzi jednak tylko o te odsetki, które są zasądzone za okres rozpoczynający się nie wcześniej niż z chwilą zmiany stanu prawnego, tj. od 1 stycznia 2016 r. Od kwoty 5.589,35 zł powód dochodził odsetek za opóźnienie, za okres rozpoczynający się przed zmianą stanu prawnego. Zmiana przepisów nie spowodowała zmiany charakteru żądania; nie mogła spowodować obniżenia jego wysokości bez jakiegokolwiek aktywności powoda. Należało więc uwzględnić apelację i w tej części.

Apelacja ma również uzasadnione podstawy co do zasady jeśli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach. Nie można uznać za wystarczającą argumentacji ogólnie odwołującej się do charakteru działalności prowadzonej przez stronę pozwaną i jej problemów finansowych. Zarazem ma rację powód, że pozwany nie tylko ponosi koszty prowadzonej działalności leczniczej, ale jeszcze ponosi wydatki związane z przyjętą strategią obsługi zadłużenia, polegającą na odpłatnym

angażowaniu w ten proceder podmiotów trzecich. Wreszcie, nie zostało w sprawie wykazane, że zapłata była możliwa dopiero wkrótce po wniesieniu pozwu, a przed grudniem 2012 r. nie było to możliwe, i to z obiektywnych przyczyn. Zatem zdaniem Sądu Apelacyjnego nie zaistniały w tej sprawie przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. Powodowi należy się więc zwrot kosztów procesu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c., ale nie w pełnej dochodzonej wysokości – wskazanej w spisie kosztów (k.556). Należy się powodowi, jako stronie wygrywającej proces, zwrot opłaty od pozwu (6.616 zł) oraz wynagrodzenie radcy prawnego we wskazanej stawce minimalnej (7.200 zł) wraz z opłatą skarbową (17 zł) - łącznie 13.833 zł. Wskazanie w zestawieniu także na koszty zastępstwa substytucyjnego (3x250 zł) nie zostało uzasadnione ani wykazane. Sąd Apelacyjny oddalił apelację także jeśli chodzi o koszty przejazdu, liczone bez dostatecznych ku temu podstaw według stawki kilometrowej (0,8358 zł). Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi zastępowanemu przez pełnomocnika będącego adwokatem koszty jego przejazdu do sądu, jeżeli w okolicznościach sprawy były one niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 33/12, OSNC 2013/2/14). Chodzi tu o koszty rzeczywiście poniesione, a nie koszty przejazdu ustalone na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167) (uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 26/16, OSNC 2017/5/54).

Z przedstawionych względów, przyjmując za swoje ustalenia Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., przy uwzględnieniu minimalnej stawki wynagrodzenia radcy prawnego reprezentującego powoda i poniesionej opłaty od apelacji, mając na uwadze, że powód wygrał w postępowaniu apelacyjnym prawie w całości. Sąd Apelacyjny nie dopatrył się również na tym etapie postępowania przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c. (z przyczyn tożsamyh z powodem uwzględnienia apelacji co do kosztów), tym bardziej, że chodzi o kwotę stosunkowo niewielką (270 zł).

Jerzy Paszkowski Edyta Jefimko Bogdan Świerczakowski